

Te whakanui i te heitiki

nā James Te Puni, nō Ngāti Porou

Kei te whakaatuhia tō tātou whenua ki te ao e ngā pane kuīni o Te Poutāpetā o Aotearoa. Ia tau, ka rangahau e Te Poutāpetā o Aotearoa ngā āhuatanga katoa e hāngai ana ki Aotearoa hei whakaatu i runga pane kuīni. Nā reira ka pēhea te Māori i roto i ēnei āhuatanga?

Nō te 24 o Pipiri i whakarewahia ai te whānau pane kuīni tuarua e pā ana ki a Matariki. I tā te tohu o te heitiki hei whakanui i ā tātou toi o mua, o ināianei hoki.

Ko te kairangahau, ko James Te Puni, nō Ngāti Porou. He kaiwhakahaere kaupapa māketē, kaupapa hokohoko, kaiwhakahaere kaupapa Māori ia mō Te Poutāpetā o Aotearoa.

“E whai ana mātou kia kitekītea te ao Māori i ngā pane kuīni o Aotearoa. I whakaputahia te Kīngitanga me Matariki i ngā pane kuīni i te tau 2008. Ka mutu, kei te tautokotia ā mātou mahi.”

E ono ngā heitiki kei ngā pane kuīni nei. E toru e whakaatu ana i ngā heitiki o mua, ko ētahi, nō ēnei rā. Ko ngā ringa waihanga, ko Rangi Kipa o te kāhui maunga, rātou ko Raponi nō Ngāti Rangitīhi me Ngāti Tūhourangi, ko Rangi Hetet, nō Ngāti Tūwharetoa me Ngāti Maniapoto.

I hiahiaitia kia whakairotia ētahi heitiki motuhake, nā reira anei ngā kōrero whakamahuki:

Te pane kuīni 50 hēneti

Ko Tāmaki Paenga Hira te kāinga tūturu o te taonga e whakaaturia ana i tēnei o ngā pane kuīni. He heitiki pounamu tēnei i whai wāhi nui ki roto i te whakaaturanga o Te Māori i whakatūria ki Te Āporonui i te tau 1984, ā, ka huri haere i Ngā Whenua Tōpū o Amerika. He whakaaturanga whakahirahira tēnei hei whakaata i te whakaoranga mai o ngā tikanga Māori i te ao Māori mai i ngā tau 1970. Ko Te Māori te whakaaturanga tuatahi i kawea ai ngā taonga Māori o ngā kohinga whare taonga ki te ao.

Te pane kuīni 1 tāra

He pounamu tēnei heitiki a Raponi. Nāna tonu a ia i ako ki te whakairo. He maha ake i te 1000 ngā heitiki kua oti i a ia te whakairo, mai anō i ngā tau 1960. Ko te nuinga o āna taonga whakairo he taonga hei mahi i ngā mahi a Rēhia.

Te pane kuīni 1 tāra, 50 hēneti

Kei te whakaatu te pane kuīni nei i ngā whakairo a Rangi Kipa, he tangata tā moko, he kaiwhakairo hoki. I whiwhi a Rangi i te karahipi ‘Creative New Zealand

Craft/Object Art i te tau 2006, ka whiwhi hoki ia i te tohu a Molly Morpeth Canaday Creative Excellence i te tau 2004.

Te pane kuīni 1 tāra, 80 hēneti

Kāhore e mōhiotia ana nō whea te heitiki i runga i te pane kuīni tuawhā nei. Kei ngā kohinga o Te Papa Tongarewa tēnei e noho ana, heoi anō, tirohia te ātaahua o ngā mahi toi Māori nei.

Te pane kuīni 2 tāra

Nō te kohinga o Te Papa Tongarewa te heitiki nei. He whakairo tino ātaahua tēnei heitiki wahine, i te whānau Aberconway tēnei e pupurīhia ana mai i te tau 1847, ā, ka riro i tētahi tangata kohi taonga Ingarihi, i a William Ockelford Oldman. Nō te tau 1948, ka hokona mai te kohinga a Oldman e te Kāwanatanga o Aotearoa.

Te pane kuīni 2 tāra, 30 hēneti

He whakairo parāoa tēnei nā Rangi Hetet. E whakaatuhia ana te tohu o te rangatira i runga i tēnei taonga parāoa.

Kei te reo Māori te nuinga o ngā kupu i runga i te whānau pane kuīni nei. Ko ‘New Zealand’ te kupu Pākehā kia mōhio ai ngā rāwaho nō hea ngā pane kuīni nei. Kātahi anō nei ka kitea te reo Māori i runga pane kuīni, kia pēnei rawa te pai.

Heoi anō i mahi tahi Te Poutāpetā o Aotearoa ki te Kaunihera Tāpoi Māori o Aotearoa, Te Papa Tongarewa me Tāmaki Paenga Hira e puta ai ngā pane kuīni Matariki nei ki te ao mārama.

Nā Lewis Moeau o Rongowhakaata, Ngāi Tāmanuhiri me Te Aitanga-a-Māhaki ngā kōrero i whakamāori mō ngā tuhinga tautoko i te raupapa pane kuīni, nā Ngahiraka Mason o Ngāi Tuhoē rāua ko Tākuta Hirini Moko Mead o Ngāti Awa ngā tuhinga whakamahuki.

“Ka mihi mātou ki ngā iwi i tautoko, ngā rōpū i whai wāhi mai ki tēnei raupapa pane kuīni motuhake ā-tau, a Matariki. Hei tāpiri atu ki ēnei mihi, kei te mihi ki Te Puni Kōkiri me Te Taura Whiri i te Reo Māori.”